

[Tale Bergan, 2009]

Jeg vil i denne oppgaven skrive om romanen *To the Lighthouse* av Virginia Woolf og plassere den i forhold til modernismen. Deretter vil jeg drøfte om boka er en feministisk roman. Jeg vil i denne forbindelse særlig se på kvinneskikkelsene i romanen og også vise til hva andre har sagt om romanen og dens forhold til feminisismen. Jeg vil begynne med et sammendrag av romanen.

To the Lighthouse er delt i tre deler: *The Window*, *Time Passes* og *The Lighthouse*. Den lengste delen, *The Window* handler om en sommerdag med familien Ramsay og deres gjester. Perspektivet flyter fra person til person, men det er forholdet mellom Mr. og Mrs. Ramsay som står i fokus. Den andre delen, *Time Passes*, handler om ti år som går forbi. Hovedfokus er på sommerhuset som står alene og forfaller, men det fortelles også om hendelser rundt personene, blant annet dør Mrs. Ramsay og to av barna. I den siste delen, *The Lighthouse*, kommer noen av personene tilbake til sommerhuset for første gang på ti år. Denne gangen er fokuset på kunstneren Lily Briscoe som fullfører et maleri, og på Mr. Ramsay og de to yngste barna som drar til fyret, begge ting som ble påbegynt for ti år siden.

Modernismen

Begrepet modernismen brukes om litteratur og kunstretninger etter 1900 som handler om det som er nytt, dette inkluderer nye måter å skrive på og nye tendenser i samfunnet. Mye av modernismen er bygget på den nye psykoanalysen og Sigmund Freud's teorier om menneskesinnet. Modernismen kritiserer også det nye og strekker seg tilbake i litteraturtradisjonen, samtidig som de bryter med det. (Ridderstrøm 2008 s. 176) Professor i litteratur Sir Herbert Edward Read sa i *Art Now* i 1933 at modernismen var "an abrupt break with all tradition (...) the aim of five centuries of European effort is openly abandoned" (Gjengitt etter Drabble 1985 s. 658) Modernismen har en del virkemidler som bryter med tidligere virkemidler i litteraturen og jeg vil peke på de av dem som finnes i *To the Lighthouse*.

Det første virkemidlet jeg vil ta for meg er Woolfs bruk av stream of consciousness, som er en skrivemetode som ble utviklet av den irske forfatteren James Joyce. Med denne fortellerteknikken lar forfatteren alle tankene og følelsene til karakterene komme frem i en jevn strøm av inntrykk. Fortellerstemmen blir flyttet rundt fra person til person og i *To the Lighthouse* er det ikke alltid lett å vite om ting blir tenkt eller sagt høyt (Ridderstrøm 2008 s. 194). Woolf har skapt sin egen versjon

av denne teknikken som er mer strukturert enn den Joyce bruker. Der han har minimalt bruk av tegnsetting bruker Woolf både tegnsetting og tydeligere setningsoppbygging. Men hun bruker derimot tegnsettingen på en ny måte og den er også et modernistisk virkemiddel. For eksempel bruker hun parenteser for å vise overganger i historien, særlig for å vise fysiske hendelser i en indre monolog. I andre del, *Time Passes*, er hovedfokuset på huset mens viktige hendelser i familien er i skarpe klammer. Dette skaper følelsen av at huset som forfaller er viktigere enn hva som skjer med karakterene (Lee 2000 s. x).

Dette viser at den fysiske handlingen i Woolfs romaner ofte ikke er viktig. Det er de indre bevegelsene og følelsene som står i fokus. Walter Allen sammenligner Virginia Woolf's romaner med en fontene med vann som strømmer, alltid i forandring, men som på utsiden ser lik ut (1964 s. 17). Den lengste delen av *To the Lighthouse* omhandler bare en enkelt dag, men Woolf fyller den med tankene og følelsene til nesten alle i huset og setter på denne måten den indre handlingen i fokus.

Modernistene brukte ofte symboler og det gjør også Woolf. Det mest sentrale symbolet i romanen er fyret som sammenlignes både med Mrs. Ramsay (Gillie 1975 s. 104-105) og med at bokens tre deler kan sammenlignes med fyrets lys-mørke-lys sekvens (Tysdahl 1974 s. 175) På side 142 sier hun at "[the house] lurched (for she rolled like a ship at sea)" (Woolf 2000). Her sammenligner Woolf huset med et skip og gir det menneskelige egenskaper.

Det siste modernistiske trekket jeg vil ta for meg er epifanier. En epifani er et øyeblikk hvor man ser både fortiden, fremtiden og nåtiden. Det blir et brennpunkt av erfaringer og inntrykk hvor man føler man forstår alt (Ridderstrøm 2008 s. 200). Begge de to sentrale kvinneskikkelsene, Mrs. Ramsay og Lily Briscoe, får en epifani. Mrs. Ramsay får det i et glimt av lykke når hun sitter og ser på fyret (Woolf 2000 s. 72). Hos Lily Briscoe skjer det helt på slutten av boken og hun opplever får en frigjøring ved at hun klarer å fullføre maleriet sitt og hele romanen avsluttes med konklusjonen: "I have had my vision." (s. 226). Virginia Woolf gir slipp på det gamle og bruker nye fortellergrep, samtidig som hun holder fast på enkelte tradisjonelle personkarakteristikker, alt dette gjør *To the Lighthouse* til en modernistisk roman.

Feminisme i *To the Lighthouse*

Store Norske Leksikon definerer feminisme som "et system av ideer om hva kvinnelighet/

femininitet er, om hvordan seksualitet definerer kjønnsidentitet, og om hvordan dette endres." (Aas u.å.). Feminisme anses for å være en samfunnskritisk ideologi som har som mål å endre en skjev balanse mellom kjønnene. Virginia Woolf ble regnet som en feministisk forfatter etter at hun gav ut essays som *A Room of One's Own* i 1929 og *Three Guineas* i 1938. Disse har senere blitt klassikere innen feminismen (Ridderstøm 2008 s. 201).

To the Lighthouse er en bok om familie, ekteskap og relasjoner mellom mennesker. Den handler også om en samfunnsklasse i forandring, før og etter første verdenskrig (Lee 2000 s. ix). Og den kan sees i forhold til Virginia Woolfs egne foreldre, hun skriver selv at "I used to think of [my father] & my mother daily; but writing *The Lighthouse* laid them on my mind." Det var en måte for Woolf å legge fortiden bak seg og å skrive ut sine egne erfaringer (s. xxxiii). *To the Lighthouse* inneholder alle disse temaene og i denne delen vil jeg se på hvorvidt *To the Lighthouse* også er en feministisk roman. For å gjøre dette vil jeg først se på de sentrale kvinneskikkelsene i romanen.

Romanen sentreres rundt Mrs. Ramsay og Lily Briscoe og i spenningen mellom dem. De er to forskjellige typer kvinner, uten en direkte sammenheng mellom hverandre (Ridderstrøm 2008 s. 200). Gjennom boken skifter fokuset fra Mrs. Ramsay til Lily Briscoe. I begynnelsen er det den livlige og varme Mrs. Ramsay som holder selskapet sammen, men til slutt er det Lily Briscoe som bringer Mrs. Ramsay tilbake til livet gjennom maleriet sitt (Levenson 1966 s. 45).

Mrs. Ramsay er den tradisjonelle kvinnen som er opptatt av familien sin og de ytre tingene i livet. Hun lever for andre mennesker og er en mor og kone før hun er seg selv. Hun er den perfekte vertinnen som vil at alle skal ha det bra, men som samtidig ikke helt skjønner andres måte å leve på fordi hun ikke greier å leve seg inn i andres følelser (Levenson 1966 s. 42). Lily Briscoe derimot er en kunstnersjel som lever uten mann og barn, men for kunsten. Hun er en moderne kvinne som greier seg selv og er av den neste generasjonen som løsriver seg fra den viktorianske måten å leve på (Parker 1994 s. 125). Lily Briscoe er på mange måter en mer egoistisk person enn Mrs. Ramsay fordi hun vender seg mer innover i seg selv enn ut i verden rundt seg. Hun viser en delvis frigjøring fra datidens normer.

Romanen viser også en spenning mellom de to kvinnene, fordi ingen av dem forstår den andres måte å leve på. Mrs. Ramsay ser ikke at Lily er lykkelig med seg selv og prøver å få henne giftet bort. Lily Briscoe på sin side synes Mrs. Ramsays liv er kjedelig og skjønner ikke at hun vil gi opp seg selv for andre, og spesielt ikke for Mr. Ramsay, som hun ikke forstår. Lily Briscoes artistiske

kreativitet kan sammenlignes med Mrs. Ramsays kreativitet med mennesker og deres liv. Begge prøver å få en orden i det livet de lever, men de velger å gjøre det med forskjellige metoder (Levenson 1966 s. 44).

En annen, mindre kvinneskikkelse i romanen er Minta Doyle. Hun kan oppfattes som en representant for den unge, frigjorte kvinnen som vet hva hun vil og hvordan hun skal få det til uten hjelp fra andre. Minta Doyle viser en enda større grad av frigjøring fra samfunnets normer enn Lily Briscoe. Her kan vi se forskjellige stadier av kvinnefrigjøring, som ofte var et tema i Woolfs romaner (Buck 1992 s. 1083).

Disse tre kvinnene kan vi se på som representanter for de forskjellige måtene å se kvinnerollen på. Og i dette, og i spenningen mellom dem, finnes en av feminismens evige konflikter, konflikten mellom forskjellige måter kvinner velger, eller ikke kan velge, å leve på. Det viser også kvinners gradvise frigjøring til å få en egen frie vilje i sitt eget liv (Buck 1992 s. 1083).

Et annet viktig feministisk aspekt i romanen er hvor forandret Mr. Ramsay er i siste del. Her kommer han tilbake til sommerhuset uten sin kone og viser en annen og mer usikker side av seg selv, som han tidligere bare har vist til Mrs. Ramsay. Etter hennes død er han en litt patetisk mann som må ha andres sympati og forståelse for å holde seg sterk. Når Mrs. Ramsay dør mister han denne forståelsen som hun har gitt han i en nesten selvutslettende grad og sammen med det, holdepunktet hans i livet. Han, som alltid har virket som en sterk mann, trenger en kvinne for å være sterk (Levenson 1966 s. 43-44).

Forholdet mellom Mr. og Mrs. Ramsay kan også sees som et argument mot feminisme i romanen, fordi Mrs. Ramsay er beskrevet som en positiv og varm person i romanen med linjer til Woolfs egen mor. Også Lily Briscoe beundrer Mr. og Mrs. Ramsays ekteskap som fremstilles som perfekt. Men Mrs. Ramsay er den tradisjonelle viktorianske husmor som setter andre før seg selv. Hun ofrer seg for mannen og barna med en kjærlighet som overgår noen annen i romanen. Dette bryter med kvinneskikkelsene Virginia Woolf skildrer i sin feministiske sakprosa.

Susan S. Friedman skriver at den underliggende feminismen i romanen er basert på en ny definisjon av det feminine. Dette ser vi gjennom Mrs. Ramsays stumme forventning om at Lily Briscoe skal gjøre sin 'plikt' som kvinne ved å hjelpe menn når de er i en følelsesmessig krise og gjennom Lily Briscoes motstand mot og manglende evne til å forstå dette feminine kravet. Gjennom de

forskjellige kvinneskikkelsene i romanen kan vi se sider ved det feminine som ikke var tydelige før. Woolf vil vise de sidene av kvinner som hun mener menn ikke kan, eller vil, forstå, og hun revolusjonerer datidens forestillinger om den feminine kvinnen (2006 s. 315).

Mange litteraturforskere mener at det er en sterk sammenheng mellom Woolfs skjønnlitteratur og den feministiske sakprosaen hennes (Ridderstøm 2008 s. 201). I romanene hennes kan man se hva som driver henne og hvilke grunnprinsipper hun har som person. Dermed kan man se feminisme i romanen uten at hele romanen nødvendigvis trenger å være feministisk.

I tidligere utkast til boken får Lily Briscoe vise sider av seg selv som er mer politiske og feministiske. Den indre diskusjonen i Lily Briscoe ved middagsbordet var større enn i det ferdige manuskriptet, der hun bare husker Charles Tansley si "Women can't paint, women can't write." og lurer på hvorfor hun bryr seg om hva han mener. I det tidlige utkastet vil Lily Briscoe si noe, men hun "could not bear to be called, as she might have been called had she come out with her views as a feminist." Hele dette avsnittet er strøket over i utkastet og begrepet feminisme er sensurert gjennom hele romanen. (Lee 2000 s. xxiii-xxiv) Her kan vi se at dette originalt var en mer feministisk bok enn den som ble utgitt, men at Woolf selv valgte å ikke ta opp feminisme direkte. Sitatet ovenfor kan også gjelde for Virginia Woolf selv. Hun ville ikke bli kalt feminist og unngikk dette ved å fjerne direkte henvisninger til feminisme selv om romanen fortsatt har feministiske trekk. Dette kan tolkes på to måter. Enten ville Woolf at dette ikke skulle være en feministisk roman eller så ville hun at det feministiske i romanen bare skulle være mindre tydelig poengtert.

En annen ting som tyder på at *To the Lighthouse* ikke anses som en feministisk roman er at feminisme ikke blir nevnt som et av romanens temaer i flere viktige litteraturleksika. Verken *The Oxford companion to english literature* (Drabble 1985) eller *Bloomsbury's guide to womens literature* (Buck 1992) snakker om feminisme i forhold til *To the Lighthouse* selv om de begge har artikler om romanen.

Konklusjon

I denne oppgaven har jeg sett på romanen *To the Lighthouse* av Virginia Woolf og dens plass i modernismen. Deretter har jeg sett på om det er en feministisk roman. *To the Lighthouse* kan sees på som en feministisk roman, selv om hovedfokuset er familie og menneskers relasjoner til hverandre. Gjennom romanen kan man se forfatterens feministiske verdier, særlig gjennom

beskrivelsen av kvinnene, selv om hun ikke har dette som et hovedtema. Vi har sett at Virginia Woolf selv ikke ville at *To the Lighthouse* skulle oppfattes som en feministisk roman fordi hun valgte å fjerne utsagn om feminisme fra tidligere utkast til boken. Vi kan dermed konkludere med at andre verk av Virginia Woolf er tydeligere feministiske enn *To the Lighthouse*, men at den har en underliggende feministisk synsvinkel.

Litteraturliste

Aas, K. N. [u.å.] *Feminisme*. Lokalisert på verdensveven 26. mai 2009:

<http://www.snl.no/feminisme>

Allen, W. (1964). *The modern novel*. USA:Dutton.

Buck, C. (Red.) (1992). *Bloomsbury's guide to womens literature*. London:Bloomsbury Publishing Limited.

Drabble, M. (Red.) (1985). *The Oxford companion to english literature*. (5. utgave) Oxford: Oxford University Press.

Friedman, S. S. (2006). Virginia Woolf I:D. S. Kastan. *The Oxford encyclopedia of British Literature*. Oxford:Oxford University Press

Gillie, C. (1975). *Movements in English Literature 1900 - 1940*. Cambridge:Cambridge University Press

Lee, H. (2000). Introduction. I: V. Woolf, *To the Lighthouse* (s. ix-xl). London:Penguin Books

Levenson, M. D. (1966). *Virginia Woolf's Mrs Dalloway and To the Lighthouse: a critical commentary*. New York:Monarch Press

Parker, P (1994). *The Reader's companion to the Twentieth century novel*. Oxford:Forth Estate Publishing

Ridderstrøm, H. (2008). *Litteraturhistoriske tekstpraksiser*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Tysdahl, B (1974). Engelsk litteratur I: E. Beyer, F. J. B. Jansen, H. Strangerup, P. H. Traustedt.
Verdens litteraturhistorie: Bind II mellomkrigstiden (1920-1945) (s. 151-224).
Oslo:Cappelen

Woolf, V. (2000). *To the Lighthouse*. London:Penguin Books